

De “De Nieuwe Doelen” als casus: podium voor reflectie
Een reconstructie van visievorming, debat en besluitvorming

Rekenkamerbrief Rekenkamercommissie Gorinchem

10 juni 2016

Inhoud

- 1. Opdracht en vraag**
- 2. Aanpak en verantwoording**
- 3. Cultuurbeleid als context**
- 4. Het raadsdebat in twee lijnen, feiten en analyse**
- 5. Slotbeschouwing en aanbevelingen**

Geraadpleegde bronnen

Bijlagen

Aan de gemeenteraad van Gorinchem
t.a.v. het presidium van de gemeenteraad

10 juni 2016

Geachte raadsleden,

1. Opdracht en vraag

De Rekenkamercommissie van Gorinchem heeft op verzoek van de gezamenlijke fractievoorzitters uit de gemeenteraad een feitenonderzoek verricht naar de gang van zaken rond het Stadspodium en in het bijzonder de schouwburg De Nieuwe Doelen (DND). In het onderzoek is met name gekeken naar het proces inzake het beëindigen van de gemeentelijke subsidie voor het Stadstheater de Nieuwe Doelen en het werven van een nieuwe beheerder voor het gebouw van DND.

De Rekenkamercommissie constateert dat het verzoek van de gezamenlijke fractievoorzitters tekenend is voor de behoefte om het reflectief vermogen van de gemeenteraad te versterken. Dat is een keuze voor een vorm van kwetsbaarheid die niet alledaags is, die wel past bij de keuze voor een rekenkamer als onderdeel van een lerende organisatie, een organisatie die rekenen op elkaar belangrijker vindt dan afrekenen. In dat licht heeft de Rekenkamercommissie haar werk willen doen met deze bijzondere opgave.

De Rekenkamercommissie zal in de vorm van een zogenaamde Rekenkamerbrief voornamelijk ingaan op het gevolgde proces. Centraal stond voor de fractievoorzitters de vraag: hoe om te gaan met het gegeven dat een gesubsidieerde instelling omwaait bij het beëindigen, dan wel substantieel snoeien van de gemeentelijke bijdrage, terwijl wel belang gehecht wordt aan het continueren van activiteiten. Belangrijk gegeven hierbij is dat inzake DND gezocht is naar samenwerking met een private partij die exploitatie van het theater wil(de) voortzetten onder voorwaarden. De aanbestedingsprocedure met een businesscase was belegd met “geheimhouding”, waardoor publieke besluitvorming belemmeringen heeft ondervonden.

Het onderzoek richt zich op een feitenrelaas met als uitkomst een aantal aanbevelingen (mogelijk een protocol, spelregels die raad/college hanteren als er een scenario in werking treedt waarbij een instelling dreigt om te vallen). Het gaat hierbij vooral om de werkwijze tussen raad en college en om de verbetering van de kader stellende rol van de gemeenteraad.

2. Aanpak en verantwoording

De Rekenkamercommissie beperkt zich vooralsnog tot een studie van documenten en verslagen en er is een analyse gemaakt van relevante raadsdebatten. Hierbij is gekozen voor twee lijnen: a. er is naar de context gekeken waarbij de periode 2011 – 2015 in ogenschouw is genomen met een accent op discussies en besluiten in 2013 (juni en oktober) en 2015 (januari – februari). b. er is een studie gemaakt van de besluitvorming over de commerciële partner om voor een periode van 2 – 3 jaar het beheer van DND veilig te stellen zowel voor sociaal cultureel gebruik als voor een vorm van “commerciële” programmering. Na de beslissing februari 2015 om de stichting DND met een extra bedrag van € 250.000 in staat te stellen het theaterseizoen 14-15 naar behoren af te ronden om vervolgens de activiteiten stop te zetten, heeft de Raad besloten een visiedebat te organiseren. Ook die gang van zaken heeft de Rekenkamercommissie nader bekeken. Bij het bestuderen is van de dossiers heeft de commissie kennis kunnen nemen van het vervolg van het debat eind 2015, begin 2016. De commissie heeft ook die debatten en besluiten in haar onderzoek betrokken en zal die informatie voor zover relevant betrekken in het feitenrelaas.

De commissie heeft tussentijds haar bevindingen besproken met de fractievoorzitters. De commissie hechtte daar aan om wederzijdse verwachtingen te ijken. De commissie heeft bij die gelegenheid ook zicht gegeven in welke richting zij haar aanbevelingen zou kunnen formuleren.

Twee belangrijke redenen voor deze tussenstap: 1. de Rekenkamercommissie heeft vastgesteld dat haar opdracht een sterker politiek karakter heeft dan normaal gesproken. Dat is geen bezwaar maar vereist grote zorgvuldigheid en daarvoor is open communicatie met de fractievoorzitters gewenst. De Rekenkamercommissie wil geen politieke uitspraken voor haar rekening nemen en zeker geen oordelen vellen met een politieke strekking. 2. de Rekenkamercommissie stelt vast dat een deel van de mogelijk relevante documenten als “geheim” is gekwalificeerd. Dat wil de commissie respecteren en hindert de commissie ook niet in haar oordeelsvorming (“geheimhouding” op zich zal wel besproken worden). Ook hier wenst de commissie zorgvuldig te handelen en alvorens tot verslaglegging te komen en conclusies te trekken helderheid ter zake verschaffen aan de fractievoorzitters.

Ten slotte: in haar aanpak staat voor de commissie centraal dat zij de Raad als geheel wil bijstaan in haar kader stellende en controlerende taak. De Raad is als geheel de hoogste gezagdrager van de stad, uiteenlopende standpunten maken deel uit van haar karakteristiek totdat besluitvorming is afgerond. Heeft de Raad een meerderheidsbesluit opgeleverd dan is dat het kader voor de gemeentelijke organisatie en voor de gemeenschap en aldus ook voor raadsleden die zich als tegenstemmers hebben gemanifesteerd.

3. Cultuurbeleid als context

In augustus 2011 constateert de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties al teruglopende kaartverkoop in heel Nederland, mede als gevolg van de btw verhoging (van 6% naar 19%, later 21%) op de podiumkunsten. Ook in Gorinchem is de teruglopende kaartverkoop zichtbaar, wat de exploitatie meer en meer onder druk heeft gezet. Ook maakt de Rekenkamercommissie uit de jaarverslagen van De Nieuwe Doelen op dat het aantal aanvragen van (culturele) instellingen om gebruik te maken van De Nieuwe Doelen - zij het schoorvoetend - terugloopt. De financiële situatie van De Nieuwe Doelen wordt steeds penibeler; daarvan is het bestuur van de stichting De Nieuwe Doelen ook doordrongen. In het jaarverslag 2012 laten directie en bestuur van De Nieuwe Doelen doorschemeren dat de toekomst van de nieuwe doelen 'ongewis en onzeker' is. Tevens is nog niet helder wat de cultuurvisie zou gaan inhouden en betekenen. Kortom, alarmbellen gaan steeds harder luiden en er is veel onzekerheid over de toekomst. Daar komt in juni 2013 verandering in als de Cultuurvisie wordt vastgesteld. Op basis van de cultuurvisie wordt

In navolging van de uitgangspunten van de Cultuurvisie, is met het Toekomstbeeld vastgesteld dat de huidige exploitatiesubsidies gefaseerd worden afgebouwd tot € 0,- in uiterlijk 2016. Om in dezelfde periode met de betreffende culturele instellingen te bepalen langs welke weg zij in de toekomst nog steeds subsidies kunnen krijgen. Daarbij is het belangrijk dat duidelijk wordt welke tegenprestatie tegenover het verstrekte subsidiegeld staat. Een en ander wordt nader uitgewerkt in een nieuw subsidiebeleid. Ook is in het Toekomstbeeld een nieuw lager budget toebedeeld aan het Stadspodium voor professionele en amateurpodiumkunsten voor de jaren 2014, 2015, 2016 e.v. Het beëindigen van de subsidierelatie en de gevolgen van de verdeling van het nieuwe cultuurbudget zijn geeffectueerd in de subsidiebeschikking voor 2014 ad € 530.000,- (d.d. 18 december 2013). In de beschikking was opgenomen een garantie voor 1e helft 2015 ad € 182.000,- om de programmering 2014-2015 veilig te stellen. De stichting tekent bezwaar aan tegen deze beschikking (d.d. 24 januari 2014). Bezwaar was ontvankelijk maar ongegrond. De stichting ontvangt 18 december 2014 de subsidiebeschikking voor 2015 ad € 364.000,-. In de brief staat vermeld; nogmaals het afbouwen van de subsidierelatie uiterlijk in 2016 af naar € 0,- en een uitnodiging voor overleg begin januari 2015. Tevens is, mede naar aanleiding van de begrotingsraad 2015, gevraagd wat nodig is en/of waarmee wij de Stichting kunnen ondersteunen om voor 1 april 2015 de gemeenteraad een concreet toekomstplan voor het Stadspodium te presenteren. Opgemerkt werd dat het plan moet passen binnen de inhoudelijke en financiële kaders van het Toekomstbeeld.?

(uit verslag Raadsvergadering 19 februari 2015 bij agendapunt 6: extra subsidie De Nieuwe Doelen (2015-1334)).

er een toekomstbeeld Cultuur ontwikkeld.

Een uitgangspunt is dat de gemeente geen instellingen subsidieert, maar activiteiten die bijdragen aan het realiseren van het toekomstbeeld.

Het Toekomstbeeld Cultuur Gorinchem 2013-2018 is door de gemeenteraad vastgesteld op 31 oktober 2013. Met het Toekomstbeeld wil de gemeente onder meer amateur- en professionele podiumkunsten toegankelijk maken/houden voor inwoners, onderwijs en regio. Ook de dorpshuisfunctie wordt hierbij genoemd.

Stichting De Nieuwe Doelen koerst aan op het beëindigen van de activiteiten aan het einde van het theaterseizoen 2014 - 2015 (medio 2015). Voor het hele jaar 2015 heeft de Stichting een subsidie toegekend gekregen van € 364.000,- (subsidiebeschikking d.d. 18 december 2014). De subsidie voor het eerste helft van het jaar bedraagt € 182.000,-. Het bestuur heeft aangegeven om voor het kunnen afmaken van het theaterseizoen 2014-2015, bovenop het subsidiebedrag voor de eerste helft van 2015, een extra subsidiebedrag nodig te hebben van € 250.000,-. Dit is mede van belang voor de dorpshuisactiviteiten die voor dat seizoen gepland staan. Het college van B&W spreekt uit dat het behoud van deze dorpshuisactiviteiten van groot belang te vinden. Uit het besluit om extra subsidie te verstrekken om het seizoen af te maken, is de consequentie verbonden dat de subsidierelatie moet worden beëindigd. Redenen hiervoor zijn dat Stichting De Nieuwe Doelen zelf aangeeft dat de huidige organisatievorm niet passend is bij een toekomstbestendig Stadspodium. Een andere reden is dat bij het stopzetten van de huidige organisatie het bestuur niet meer kan voldoen aan de verplichtingen die gekoppeld zijn aan de subsidiebeschikking 2015. Dit biedt onvoldoende basis voor een subsidierelatie in 2015-2016.

Onderstaande figuur 1 laat zien hoe de financiële bijdrage vanuit de gemeente Gorinchem voor De Nieuwe Doelen zich sinds 2009 heeft ontwikkeld.

Figuur 1: calendarium financiën De Nieuwe Doelen

Tijd	Besluiten over financiën De Nieuwe Doelen
2009	Raadsbesluit: structurele verhoging van subsidie DND met € 50.000 naar € 630.000
2011	Raadsbesluit: terugdraaien van voorgenomen bezuiniging € 65.000 (AHAD 1 – 10% van de subsidie) voor 2011 en 2012 e.v.
Juni 2011	Raadsbesluit: eenmalige bijdrage van € 270.000 om negatief eigen vermogen aan te zuiveren
Juni 2011	Raadsbesluit: eenmalige subsidie van € 162.500 (25% van toenmalige subsidie) t.b.v. oplossen liquiditeitsproblemen DND en opbouwen reserve (plus renteopbouw) voor toekomstige schommelingen
Juni 2011	€ 96.000 beschikbaar gesteld voor (achterstallig) groot onderhoud aan gebouw
Juni 2011	Een investeringsbedrag van € 262.000 beschikbaar gesteld voor o.a. (de vervanging van de besturing en aanpassingen aan) de trekkenwand, het installeren van kettingtakels en de vervanging van de licht- en geluidinstallatie. Dit was geen financiële tegemoetkoming (want gemeentelijke taak), maar noodzakelijk om investeringen in het pand zoveel als mogelijk uit te stellen in afwachting van duidelijkheid over het toekomstbeeld cultuur
Jaarlijks	Jaarlijks € 190.000 t.b.v. onderhoudsvoorziening Haarstraat 64 (pand DND) voor technisch onderhoud en schilderwerk op grond van de MOP.
Jaarlijks	Huurinkomsten gemeente voor Haarstraat 64 ad € 146.900 (huur 2015)
Februari 2015	Onder voorwaarden stemt de gemeenteraad in met een laatste (extra) subsidie a € 250.000 aan De Nieuwe Doelen ten einde het theaterseizoen 2014 2015 goed te kunnen afronden.
2016	In begroting 2016 opgenomen € 1.050.000 voor vervanging trekkenwand, de vervanging van de stoelen, renovatie van gebouw, etc.

Het valt op dat vanaf 2009 de subsidie voor De Nieuwe Doelen structureel is verhoogd. Ook valt het op dat in juni 2011 er tot vijf keer toe extra geld vanuit de gemeente Gorinchem naar De Nieuwe Doelen is gegaan en dat in februari 2015 de laatste (extra) subsidie voor De Nieuwe Doelen door de gemeente is verstrekt.

4. Het raadsdebat in 2 lijnen, feiten en een analyse

0. Uit de beschrijving van de context (par. 3.) is al gebleken dat reeds vanaf 2011 discussie gevoerd wordt over het cultuurbeleid en de rol van stadsschouwburg De Nieuwe Doelen hierin. Die discussie culmineert in 2013 in een tweetal raadsdebatten (27 juni 2013 en 31 oktober 2013) en in besluiten over de cultuurvisie van de stad Gorinchem, het bijbehorende budget en de rolverdeling tussen maatschappelijke partijen. Het bijbehorende budget impliceert een stevige bezuiniging op de stadsschouwburg met uiteindelijk een gemeentelijke bijdrage in 2016 van € 0 in het instituut (stenen). In het besluit van de raad in juni 2013 is dat in algemene termen verrat: “Het college opdracht te geven bij de verdere uitwerking van de “Cultuurvisie Gemeente Gorinchem 2013 – 2018” te komen tot een voorkeursscenario dat recht doet aan de bezuinigingsopdracht.” (derde bullit van het besluit).

Over het voortbestaan van de stadsschouwburg worden uiteenlopende beelden gehanteerd door partijen. Het leidt niet tot heldere kaderstelling noch tot een financiële vertaling die daarbij past. Die onhelderheid speelt raad, college, organisatie en de gemeenschap van Gorinchem parten in de doorloop van het proces.

I. Vanuit context is duidelijk geworden dat de teloorgang zich al eerder aandienende, namelijk in 2013: uitgangspunt is dat er bezuinigd moet worden, zonder dat er gekeken wordt wat het nu oplevert. Met de neergang van Stichting DND en de introductie van een nieuwe (tijdelijke) partij (Drijver en Partners) en een discussie hoe het stadspodium op de langere termijn moet worden ingericht, ontstaat de roep bij raad om de Rekenkamercommissie ernaar te laten kijken. Wat in de besluitvorming ontbreekt is een helder **kader stellend** onderscheid in termen van stenen (accommodatie) en programma.

Tot eind 2014 blijft het stil waar het de cultuurvisie betreft inclusief de situatie rond de schouwburg De Nieuwe Doelen. In het najaar van 2014 slaat DND alarm, er volgen gesprekken met college. In januari laat het bestuur van de stichting weten dat het geen kans meer ziet om het theater als voorziening in stand te houden. Om het seizoen 2014 – 2015 netjes te kunnen afronden, geeft het bestuur van de stichting aan dat het € 250.000 nodig heeft, anders dreigt faillissement. Het verzoek van de stichting De Nieuwe Doelen leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad, die op 19 februari als volgt

In te stemmen met het verlenen van de extra subsidie van € 250.000,- met inachtneming van de volgende voorwaarden:

- beëindiging van de subsidierelatie met Stichting De Nieuwe Doelen per 1-6-2015;
- m.b.t. de afvloeiing van het personeel van De Nieuwe Doelen, de Stichting te ondersteunen in de vorm van het beschikbaar stellen van ambtelijke capaciteit en niet in de vorm van financiën;
- ontvangst van nadere informatie van Stichting De Nieuwe Doelen m.b.t. de actuele financiële positie;
- de aan de theaterfunctie gerelateerde inboedel van Stichting De Nieuwe Doelen aan de gemeente Gorinchem te laten vervallen ten behoeve van het behoud voor de podiumfunctie;
- in aanvulling daarop het bestuur van De Nieuwe Doelen te verzoeken alles in het werk te stellen om de theater-gerelateerde inboedel te behouden voor professionele podiumkunsten in Gorinchem;

besluit:

Bij amendement is 1 punt gewijzigd en dat luidt als volgt:

- de door de Stichting De Nieuwe Doelen gevraagde extra subsidie van € 250.000 voor het uitvoeren van het theaterseizoen 2014/2015 te dekken uit de Algemene Reserve.

In het raadsdebat is aangegeven dat een diepgaander debat nodig is over cultuurbeleid.

Op 7 april 2015 vindt dat debat plaats in een raadsbijeenkomst. Raadsbreed wordt **impliciet** besloten dat er een externe partij wordt ingehuurd voor een mogelijke overgangstermijn. Er wordt onderscheid gemaakt tussen korte termijn en langere termijn in deze discussie. Na een week of 6 is duidelijk dat het Drijver en Partners moet worden (geen verslag gevonden hierover: op 12 mei is er wel een procesverantwoording gegeven door de verantwoordelijk wethouder). Op 19 mei wordt bekendgemaakt dat Drijver en partners het gaat doen. Dat leidt kort daarna meteen tot politieke schermutselingen. In de raad van 28 mei 2015 wordt een motie ingediend en aan het einde van dezelfde vergadering weer ingetrokken waarbij de vraag aan de Rekenkamercommissie werd gesteld om nader onderzoek te doen naar de gang van zaken rond het selecteren van een externe partij die voor een overgangstermijn de exploitatie van De Nieuwe Doelen op zich neemt. Sommige fractie zou het beter gevonden hebben als het beheer in handen van een plaatselijke partner was gebleven. Opmerkelijk is dat vrijwel elke fractie spreekt over zorgvuldigheid in de gekozen procesgang richting een externe partner die tijdelijk het beheer gaat voeren. Tegelijkertijd wordt in de raadsvergadering vastgesteld dat de eindafweging waarin Drijver en partners gekozen wordt, vraagtekens blijft oproepen (bijvoorbeeld over de vrijwel identieke weging van Coulissen BV.).

Ook valt op dat er meer dan eens gesproken wordt over het gebrek aan kaderstelling (1 van de leden van de raad loopt in deze woorden zelfs vooruit op een mogelijke uitspraak van de Rekenkamercommissie).

De zomerperiode 2015 is bestuurlijk verwarrend (de burgemeester vertrekt, een wethouder vertrekt, de samenstelling van het college wisselt alsmede de taakverdeling in het college). Drijver en Partners gaan inmiddels aan de slag. Tot begin 2016 zijn er geen nieuwe ontwikkelingen in raadsverband behalve dat in november 2015 een

Het college zet haar eigen onderzoek naar toekomstplannen voort mede in relatie tot de evaluatie van het Stadspodium die voor februari 2016 is voorzien. Uit het onderzoek van het college komt naar voren: DND kan alleen in stand blijven alleen wanneer er 9.5 miljoen (jaarlast 450k) wordt geïnvesteerd. Het wordt duidelijk dat wanneer je een programmering professioneel wilt uitdragen je een half miljoen nodig hebt (naast een verbouwing); in totaal dus 1 miljoen (3 ton vernieuwing + huidige subsidie).

In een schema ontleend aan het collegedocument t.b.v. de beraadslagingen over de evaluatie van het Stadspodium ziet het er als volgt uit.

Figuur 2: Kosten vernieuwde Doelen

Kosten 'Vernieuwde Doelen'	2017	2018	2019	2020
Kapitaallasten	26.378	157.821	143.739	141.023
Onderhoudslasten	257.938	257.585	257.585	257.585
Apparaatskosten	57.949	57.949	57.949	57.949
Tussentelling vastgoedlasten	342.265	473.355	459.273	456.557
Subsidie	182.000	182.000	182.000	182.000
Aanvulling subsidie (aanname)	320.000	320.000	320.000	320.000
Minus huur	80.222-	160.445-	160.445-	160.445-
Totaal	764.043	814.910	800.828	798.112

Dit leidt in de raadsvergadering van tot het volgende raadsbesluit:

Aldus wordt ook op 10 maart besloten. Daarmee valt het doek ook voor de tijdelijke

1. Het college opdracht te geven om mogelijke alternatieven te onderzoeken voor een groot podium voor sociaal culturele activiteiten (quick scan gereed naar verwachting juni 2016).
2. Kennis te nemen van het standpunt van het college dat binnen de gestelde budget voor Cultuur, een professioneel programma voor theater De Nieuwe Doelen niet mogelijk is.
3. In te stemmen met het besluit van het college Stichting Theater Gorinchem geen opdracht te verlenen voor het professioneel programmeren voor theaterseizoen 2016-2017, maar wel voor het faciliteren van de sociaal culturele en zo mogelijk commerciële activiteiten tot de realisatie van een alternatief groot podium (in principe tot medio 2018).

beheerder.

Tot zover de feiten op grond van een nadere bestudering van relevante verslagen en documenten t.b.v. de gemeenteraad.

II.

Als je de raadsbesluiten van 2015 analyseert dan valt op dat er begin 2015 wordt besloten over een extra eenmalige subsidie ad € 250k ter afronding van het theaterseizoen 2014-2015. De output over DND in 2015 in andere vergaderingen is verder niet besluitvormend hooguit marginaal kader-stellend. Er zijn wel visies, maar de raad is niet concludent. Als we de beraadslagingen van de afgelopen jaren op rij zetten (2013 – 2016) is sprake van een zekere wispelturigheid, dat hoort bij het politieke bedrijf maar de raad als “constitutioneel” forum op lokaal niveau moet ook waken voor haar positie als assemblee. Enkele illustraties¹:

“Het startpunt was het besluit van de Stichting De Nieuwe Doelen om haar activiteiten en bedrijvigheid te beëindigen. Hoewel dat op basis van de ongewijzigde exploitatieopzet en beschikbare subsidie vanaf 2016 geen verrassing mocht zijn, wordt het toch zo ervaren op het moment dat het echt zo ver is.”

“Het behoud van de stadsschouwburg is onontbeerlijk maar niet tegen elke prijs”.

“Een zeer discreet proces was het wel, en achteraf hebben wij kunnen vaststellen dat al het werk dat door ambtenaren is verzet in dezen, zeer zorgvuldig is gebeurd, maar niét transparant. Zorgvuldigheid en discretie zijn woorden die hierbij beter passen.”

“Ook wij weten nog niet helemaal hoe we zullen omgaan met de financiële kaders voor de komende jaren. We vinden het nu te vroeg om daarover toezeggingen te doen. Wellicht kan het betekenen dat er een schraler cultureel aanbod komt op het punt van de podiumkunsten als we besluiten geen extra budget te begroten.”

Wanneer we ons beperken tot de gang van zaken tussen eind januari en eind mei 2015 is helder dat de raad het college geen scherp omliggende kaders heeft meegegeven. Sommige fracties komen zelf al tot die constatering maar ook zij trekken daar geen conclusies uit. Het college heeft zelf gekozen voor een extra subsidie van € 250.000 om de stichting DND voor een faillissement te behoeden en theaterbezoekers niet in de kou te laten staan. Partijen zijn het allen eens over die keuze, alleen de financiële dekking leidt tot tegenstellingen (en tegen stemmen). De motie waarin die opvatting nog eens onderstreept wordt en die direct aan het begin van het debat wordt ingediend krijgt steun van alle raadfracties.

Ook de aanloop naar een overgangsregime met een externe partner levert een diffuus beeld. Het is helder in de raadsbijeenkomsten van 7 april en 12 mei 2015 dat er partners van binnen en van buiten interesse hebben, het is duidelijk dat sommigen van die partners voor de korte termijn kiezen en anderen het beschouwen als een aanloop

¹ Bewust zijn in deze rapportage de namen van sprekers weggelaten omdat het de Rekenkamercommissie niet gaat om personen met wie iets af te rekenen is.

met een mogelijk meer structureel gevolg. Toch leiden de debatten niet tot een afdoende slotafweging waar het college mee aan de slag moet. Raadsfracties zijn veelal vol lof over de snelheid van handelen, de zorgvuldigheid, de professionaliteit waarmee de complexiteit tegemoet is getreden. Toch is nu het doek voor de “oude” Nieuwe Doelen definitief gevallen. Dat hoeft elkaar niet tegen te spreken, het hoort wel bij de paradoxen die een beetje de rode draad vormen in de bevindingen van de commissie.

Raad en college hebben grote ambities uitgesproken tegelijkertijd heeft de barre werkelijkheid van de teruglopende middelen voor de gemeente niet tot expliciete aanpassingen geleid. Ook is niet gezocht naar andere wegen en is de klassieke benadering van een cultuuraanbod en een cultuuraccommodatie voornamelijk bekostigd uit gemeentelijke middelen leidend gebleven, de dominantie van het geld. Illustratief is dat in 2015 een bedrag van € 250.000 is besteed aan een korte termijn doel pur sang (afronding theaterseizoen, redding van een faillissement). Het oogt als de laatste reddingsboei, maar is dat feitelijk niet omdat geen enkel nader kader wordt meegegeven.

Paradoxaal is ook dat de maatschappelijke effecten (vershraling cultuuraanbod, teloorgang oude gemeenschapsvoorziening) geen zelfstandige waarde in het debat hebben gevormd. De waarde van het geld, het sluitend maken van de exploitatie is een te beperkt afwegingskader gebleken, die onvoldoende recht doet aan het maatschappelijk belang zoals dat zich gemanifesteerd heeft in de uiteenlopende discussies. De aan dat belang verbonden stakeholders zijn niet uitgenodigd, uitgedaagd om over een andere invulling na te denken. Die kans kan overigens in komende jaren opnieuw gecreëerd worden.

5. Slotbeschouwing en aanbevelingen

Om te beginnen: de schuldvraag is voor de RKC onbelangrijk en is in feite ook niet waar het om gaat. Uit de procesbeschrijving mag duidelijk zijn dat de raad in de breedte verantwoording draagt voor het proces. Dat er in wisselende rollen wisselend accenten zijn gelegd, toont ook aan dat er meer aandacht aan het collectief bewustzijn van de raad als assemblee besteed had kunnen worden.

Kaders zijn aldus onvoldoende scherp gesteld, waarmee het moeilijker is om te controleren. We zouden de vraag kunnen stellen: had bepaalde informatie niet in een eerder stadium boven tafel kunnen/moeten komen? Maar dat is achteraf praten.

De gehanteerde geheimhouding is voor de commissie geen belemmering geweest in het onderzoek. De feiten die door opheffing van de geheimhouding geopenbaard zouden zijn, hadden naar onze huidige verwachting geen ander licht geworpen op het totaalproces. De raad heeft die geheimhouding geaccepteerd en het college heeft om haar speelruimte te versterken die geheimhouding nodig geacht. In een vertrouwensrelatie tussen raad en college is dat niet vreemd. Wanneer je in een reddingsoperatie als bij de Nieuwe Doelen op aanbesteding inzet en je hanteert vooral financiële parameters beperk je het controle-instrumentarium op voorhand. De primaire reacties op de uitkomst laten zien dat adequaat gehandeld is binnen dat beperkte

kader. Pas toen er onrust in de gemeenschap rees (partijen die buiten de nieuwe opdracht vielen) is de procedure opnieuw en kritisch aan de orde gesteld. Bijstelling van de kaders was echter niet meer mogelijk, de rigiditeit van een en ander brengt dat met zich mee.

Raad heeft aanzet gegeven tot behoud van de stadsschouwburg binnen het raamwerk van de bezuinigingsoperatie. Daar is iedereen aan gebonden. Een stadsschouwburg is onontbeerlijk, maar niet tegen iedere prijs. Maar die grenzen zijn niet gesteld. Ambigüiteit is hiermee in de kader-stellende rol geslopen.

Wat we de raad willen voorhouden is dat men het proces is ingegaan met als uitgangspunt: het moet allemaal een tandje minder (van 650k jaarlijkse subsidie, binnen drie jaar naar 0 gemeentelijke bijdrage), maar het lijkt er op dat de raad als geheel niet genoeg bewust geweest is van de maatschappelijke consequenties van dit uitgangspunt. Het is als een rolconflict te typeren waarin de gemeente verkeerde: aan de ene kant als partner aan tafel in een aanbestedingsproces met particuliere cultuuraanbieders (exploitanten) en aan de andere kant de gemeente als belangbehartiger van het algemeen belang gebaseerd op maatschappelijke waarde.

De commissie trekt als conclusie uit haar bevindingen dat het er niet om gaat om nu een protocol te ontwerpen: eerlijk zijn tegenover jezelf is niet te vangen in een protocol. Het gaat veel meer om een *mindset* van de raad: het versteken van het reflectief vermogen en het verbeteren van de signaleringsfunctie op de mogelijke impact van een zwaar besluit als het afbouwen van een subsidie die substantieel is voor het functioneren van een instelling.

De debatten over het gebouw, de functie van theater en de verhouding tussen lokaal initiatief en een vrije commerciële functie zijn te veel door elkaar gaan lopen en verhinderd om per onderdeel tot adequate kaderstelling te komen.

Het is aan te bevelen om

1. Scherper naar de kader stellende rol te kijken in de afronding van debatten
2. Meer balans te zoeken tussen de raad als arena (de politieke strijd tussen fracties afzonderlijk) en de raad als assemblee (de raad als een orgaan met een gezamenlijk gedragen autoriteit)

Geraadpleegde bronnen

- De Nieuwe Doelen (2011), *Jaarrekening 2011*, Gorinchem.
- De Nieuwe Doelen (2012), *Jaarverslag 2012*, Gorinchem.
- De Nieuwe Doelen (2013), *Jaarrekening 2013*, Gorinchem.
- De Nieuwe Doelen (2014), *Jaarrekening 2014*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2013) Raadsvoorstel 2013 990: Gorinchem verbindt
- Gemeente Gorinchem (2013), *Toekomstbeeld Cultuur Gorinchem 2013-2018*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2013), *Verslag van raadsvergadering van 27 juni 2013*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2013), *Verslag van raadsvergadering van 31 oktober 2013*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2014), *Toegekende subsidies 2014*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2015), *Verslag van raadsvergadering van 19 februari 2015*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2015), Raadsvoorstel 2015 1344: Extra subsidie De Nieuwe Doelen
- Gemeente Gorinchem (2015), *Verslag van raadsvergadering van 7 april 2015*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2015), *Verslag van raadsvergadering van 12 mei 2015*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2015), *Verslag van raadsvergadering van 28 mei 2015*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2015), *Schouwburg "De Nieuwe Doelen*, team vastgoed, afdeling financiën, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2015), *Gebruiksonderhoud; samenvatting planning 10 jaar*, Gorinchem.
- Gemeente Gorinchem (2016), *Raadsvoorstel 2016 1511: Evaluatie Stadspodium*, Gorinchem.
- Rekenkamercommissie Gorinchem (2013), *Op weg naar vernieuwende subsidiebeleid*, Gorinchem.
- Rekenkamercommissie Gorinchem (2014), *(Strategisch) Vastgoedbeleid*, Gorinchem.

Bijlage: calendarium

Calendarium m.b.t. de communicatie tussen DND en gemeente (juli 2012 – februari 2015)	
16 juli 2012	DND schriftelijk geïnformeerd over de voorgenomen bezuinigingen naar aanleiding van AHAD3.
25 april 2103	DND in een bestuurlijk overleg gevraagd aan te geven wat de mogelijke gevolgen zijn van een eventuele beëindiging van de subsidierelatie
17 juni 2013	DND in een bestuurlijk overleg aangegeven dat de gemeente als gevolg van de rode draden afstapt van de huidige subsidiesystematiek. De gemeente wil niet langer instellingen subsidiëren, maar activiteiten en projecten.
27 juni 2013	DND formeel verzocht de mogelijke gevolgen in beeld te brengen van een eventuele beëindiging van de subsidierelatie. Wij hebben van u tot op heden nog geen reactie ontvangen.
27 september 2013	DND formeel een vooraankondiging gestuurd over het afbouwen van de subsidie naar € 0 uiterlijk in 2016 om ruimte te creëren voor het aangaan van een nieuwe subsidierelatie op basis van activiteiten.
11 oktober 2013	DND mondeling meegedeeld dat de subsidie voor 2014 € 100.000,- lager uit zal vallen
3 december 2013	DND in ambtelijk overleg nogmaals gemeld dat voor 2014 de subsidie met € 100.000 zal worden gekort
18 december 2013	Subsidiebeschikking 2014 ad. € 530.000 (minus € 100.000); doorkijk 2015 – 2106 e.v.; afbouwen subsidierelatie naar € 0,- in 2016. De gemeente wil gelijktijdig in gesprek met DND om met elkaar te onderzoeken of en hoe wij een nieuwe subsidierelatie kunnen opbouwen. Uitgangspunt is hierbij het subsidiëren op basis van activiteiten en een lager budget. Garantie voor 1e helft 2015 ad € 182.000 om de programmering 2014-2015 veilig te stellen.
25 oktober 2013 en 24 januari 2014	Bezwaar tegen subsidiebeschikking 2014
3 april 2014	Besluit op bezwaar: ontvankelijk maar ongegrond
10 november 2014	Het nieuwe bestuur presenteert in een bestuurlijk overleg een toekomstplan op hoofdlijnen. De financiële onderbouwing ontbreekt. De komende periode moet de discussie gaan over de financiële haalbaarheid De gemeente wil de komende maanden in gesprek blijven met DND over de inhoud en de financiële uitwerking van het plan. Wanneer blijkt dat het inhoudelijke toekomstplan kansrijk is, dan is

	de gemeente bereid om oplossingsgericht mee te denken voor de periode komende 2 jaar. Bij de uitwerking van het plan moet DND rekening houden met de gegeven randvoorwaarden uit het Toekomstbeeld Cultuur.
18 december 2014	Subsidiebeschikking 2015 ad. € 364.000 (minus € 166.000); nogmaals gemeld het afbouwen van de subsidierelatie uiterlijk in 2016 af naar € 0. DND uitgenodigd voor overleg begin januari. Gevraagd wat nodig is en/of waarmee wij DND kunnen ondersteunen om voor 1 april 2015 de gemeenteraad een concreet toekomstplan voor het Stadspodium te presenteren. Opgemerkt dat het toekomstplan moet passen binnen de inhoudelijke en financiële kaders van het Toekomstbeeld.
25 januari 2015	Mail van voorzitter van bestuur DND aan Marcel Doodkorte op 25 januari 2015 over bestuursbesluiten
2 februari 2015	Gesprek tussen wethouder Doodkorte, en een afvaardiging van het bestuur van De Nieuwe Doelen. Onderwerp van gesprek was het bestuursbesluit van DND op 21 januari jongstleden.
2 februari 2015	Benen-op-tafel gesprek 4 pijlers Toekomstbeeld Cultuur, met uitwisseling van plannen tussen onder meer DND en andere partijen.
3 februari 2015	Gesprek tussen wethouder Doodkorte en een afvaardiging van het bestuur van DND over aanvullende vragen rondom het verzoek van DND.

Bron: Gemeente Gorinchem (per mail ontvangen)